

JĘZYK EMOCJI DLA DZIECI DWUJĘZYCZNYCH ORAZ DWUKULTUROWYCH. DZIENNICZEK WYDARZEŃ. JAK ROZMAWIAĆ Z DZIECKIEM WIELOJĘZYCZNYM, ABY NAS ROZUMIAŁO?

Prowadzenie: Ławczys Elżbieta, Bzowska Lucyna

Dzienniczek wydarzeń jest techniką wykorzystywaną w wielu sytuacjach wprowadzania, nauki i ćwiczenia sprawności językowych. Polecany jest dla każdego i na każdym poziomie umiejętności językowych.

Dzienniczek wydarzeń jako technika. W czym jest „mocna” ta technika:

- Wprowadza struktury gramatyczne w języku komunikacji (natychmiastowe narzędzie do komunikacji) – forma dialogowa
- Wspomaga programowanie języka
- Wprowadza język drugi lub wzmacniania mniejszościowy
- Przygotowuje do wydarzeń, które mają nastąpić
- Umożliwia wielokrotne powtarzanie wyrażień, zwrotów, słów
- Uczy postrzegania czasu: (rozumienie związków przyczynowo -skutkowych)
- Nazywa i zapisuje emocje
- Zachowuje wspomnienia
- Wprowadza wzorce zachowań językowych w sytuacjach życia codziennego, ważnych lub istotnych z jakiegoś powodu (zwroty grzecznościowe, zrytualizowane)
- Daje dziecku materiał ułatwiający opowiadanie o przeżyciach innym osobom

Jak prowadzić dzienniczek? Podstawowe zasady:

Piszemy SYTUACYJNIE! – sytuacje powtarzalne lub znaczące. Rysujemy SYTUACJĘ i opisujemy bardzo krótkimi zdaniami.

- Wybieramy sytuacje bardzo ważne dla dziecka, które wiążą się z emocjonalnym przeżywaniem - ułatwia to zapamiętywanie.
- Pytamy o ważne wydarzenie dnia – pamiętajmy, iż zapisujemy ważne pozytywne i negatywne sprawy.

- Nie oczekujemy od dziecka, by czytało – my czytamy, dziecko zapamiętuje całą wypowiedź – z sytuacji, z rysunku (z wyjątkiem dzieci uczących się czytać).
- Wypowiedzi piszemy w dymkach – w ten sposób wprowadzamy język mówiony.
- Czytamy dziecku przy okazji.
- Dajemy dzienniczek do przedszkola, na wyjazdy, do Polski, pokazujemy gościom (za zgodą dziecka).

Jak:

- Prosta czcionka, bezszeryfowa lub pismo odręczne, ale duże, wyraźne, czytelne.
- Poziom językowy dopasowany do umiejętności językowych i komunikacyjnych dziecka oraz celów, jakie stawiamy przy pisaniu dzienniczka.
- Podpisy i dymki.

Co się przyda: pamiątki: bilety, foldery, rachunki, ulotki, drobne przedmioty, małe prace ręczne, listy, wszystkie ważne „śmieci”.

ZABAWA POWITALNA na melodię piosenki „*Uciekaj, myszko, do dziury*”

*Każdy, kto dobry humor ma,
niech klasnie w ręce: raz i dwa,
niech się zaśmieje: cha, cha, cha,
każdy, kto dobry humor ma.*

ZABAWA POWITALNA „IDZIE UCZEŃ DO SZKOŁY” – UTRWALANIE SYLAB

*Idzie uczeń do szkoły
uśmiechnięty, wesoły.
Swoją klasę dobrze zna,
tu kolegów wielu ma!*

Zabawę wykorzystujemy do czytania sylab poznanych na poprzednich zajęciach.

W pierwszej rundzie rozkładamy kartki z sylabami lub wieszamy je w widocznym miejscu. Dziecko, które wypowiedziało ostatnią sylabę wierszyka, pokazuje wybrane sylaby, a klasa je odczytuje.

W drugiej rundzie dzieci siedzą w kręgu. Mówiąc tekst wierszyka, podają sobie rytmicznie woreczek, w którym znajdują się kartoniki z sylabami z poprzednich zajęć. Po wypowiedzeniu ostatniej sylaby nauczyciel wymienia osobę (np. chłopiec w okularach, dziewczynka z warkoczami, osoba w czerwonych spodniach), której zadaniem jest wylosowanie z woreczka 3 sylab i ich odczytanie.

W działaniach z emocjami można zadawać pytania po każdej rundzie *jaki chłopiec* (smutny, wesoły), *jaka dziewczynka*, *jakie dziecko* i przedstawiać ruchem, gestem, miną podane propozycje.

TERMOMETR UCZUĆ I NASTROJÓW

Przygotujemy duży arkusz papieru, na którym rysujemy na środku termometr, a z jednej strony symbole (pogodowe), np. słońce – radość, słońce z chmurą – obojętność, chmury z deszczem – smutek, niezadowolenie, chmura z piorunami – złość. Przy odpowiednim symbolu każde dziecko stawia kropkę i pisze swoje imię. Pod koniec zajęć wracamy do działania – dzieci jeszcze raz robią to samo, wybierając inne kolory kredek. Nauczyciel zachęca dzieci do wyjaśniania przyczyn swojego wyboru oraz nadzorować, aby nikt nie komentował cudzych wypowiedzi. Może zapytać: *Komu i dlaczego zmienił się nastrój? Co możemy robić w klasie, aby każdy dobrze się czuł i był zadowolony?*, itd.

Termometr nastrojów można wykorzystywać na każdych kolejnych zajęciach, jako działanie wstępne i/lub jako informację zwrotną po lekcjach.

IMIĘ I NASTRÓJ

Siedzimy w kręgu. Każdy z uczestników wypowiada swoje imię odpowiednio do określonego przez nauczyciela nastroju, najpierw ze złością, w następnej „rundzie” ze zdziwieniem, a na końcu radośnie.

Warianty:

- każdy po kolei mówi swoje imię i nastrój w jakim się znajduje lub dowolnie wybranym,
- imię i wymienia nastrój pokazując go mimiką. Zasada – nie powtarzamy nastrojów.

RADOŚĆ – ZŁOŚĆ

Należy przygotować kartki papieru z wyrazami „RADOŚĆ”, „ZŁOŚĆ” oraz małe karteczki z określeniami uczuć, sytuacji, nastrojów (jeden wyraz na jednej karteczce).

Siedzimy w kręgu. Prowadzący kładzie w środku karki z napisami „RADOŚĆ”, „ZŁOŚĆ”, następnie rozdaje małe karteczki każdemu uczniowi. Uczestnicy po kolei czytają wyrazy na swoich karteczkach i przyporządkowują je „RADOŚCI” lub „ZŁOŚCI” kładąc obok odpowiednich kartek i argumentując swoją decyzję.

uśmiech	zabawa	nerwy	płacz
przyjaźń	sukces	zmartwienie	skarga
słońce	pomoc	krzywda	ból

NAZYWAMY EMOCJE

Nazywamy emocje. Należy zgromadzić ilustracje przedstawiające ludzi w różnych nastrojach (na kartkach, na tablicy interaktywnej). Dzieci nazywają emocje i sytuacje w których tak się czuły lub tak się można czuć. Nauczyciel na paskach papieru zapisuje nazwy emocji. W trakcie lekcji będzie dopisywał nazwy emocji.

KLASOWY KALENDARZ UCZUĆ I NASTROJÓW

Każde dziecko rysuje na kartce symbolicznie swój nastrój i podpisuje swoim imieniem. Następnie po kolei dzieci kładą swoje prace na środku mówiąc w jakim są nastroju. Następnie rozmawiamy o nastrojach, kto i jaki ma nastrój, ile osób jest zadowolonych, a ile nie. Można zadawać dodatkowe pytania o przyczyny takiego nastroju. Można również wykorzystać działanie jako ćwiczenie pamięciowe. Chętne dzieci nie patrząc na kartki mówią co zapamiętały – kto i jaki ma nastrój. Na koniec możemy zapisać notatkę w zeszyte.

UTRWALANIE SYLAB – TALERZYK Z NASTROJAMI

Zabawę można wykorzystać do utrwalenia sylab zamkniętych z paradygmatu AF.... Do zabawy potrzebny jest papierowy talerzyk (lub kilka, jeśli działanie wykonywane jest w mniejszych grupach). Na talerzyku narysowane są linie, które dzielą go na 6 części (jak kawałki tortu). W każdej części znajduje się symboliczna buźka, przedstawiająca emocję, np. smutek, radość, zdziwienie, złość, obojętność, niezadowolony. Pod każdą buźką napisana jest jedna sylaba zamknięta z paradygmatu AF..., a nad buźką znajdują się kropki, jak na kostce do gry (w każdej części kolejno od 1 do 6 kropek).

Dzieci po kolei rzucają kostką, następnie odszukują na talerzyku pole z taką samą ilością oczek. Zadaniem dzieci jest odczytanie sylaby z tego pola w nastroju, który przedstawia buźka na tym polu (np. wesoło, smutno).

UTRWALANIE SYLAB – NASTROJOWA KOSTKA

Zabawę można wykorzystać do utrwalenia sylab zamkniętych i otwartych z paradygmatów FA... i AF.... Do zabawy potrzebna jest duża kostka z naklejonymi karteczkami przedstawiającymi buźki w różnych nastrojach (na każdej ścianie inna buźka). Nauczyciel przygotowuje też sześć kartoników, na których widnieją takie same buźki z nastrojami, jak na kostce, a na ich odwrocie napisane są dowolne zestawy trzech sylab z paradygmatów FA... i AF....

Dzieci siedzą w kręgu i po kolei rzucają kostką. Zależnie od tego, jaka buźka „wypadnie” na kostce, każde dziecko mówi: *Jestem zła, kiedy..., Jestem szczęśliwa, gdy..., Jestem zdziwiona, gdy..., Jestem smutny, gdy..., itd.* Następnie odszukuje kartonik z taką samą buźką i odczytuje sylaby na odwrocie, np: EF, FO, AF.

UTRWALENIE SYLAB

Nauczyciel dzieli uczniów na grupy i nazywa je. Każda grupa dostaje jeden zestaw sylab do przeczytania – w odpowiedni sposób:

- grupa 1 „Radość” – nauczyciel rozmawia z uczniami o sytuacjach, które wywołują radość. Cała grupa czyta sylaby radośnie;
- grupa 2 „Smutek” – nauczyciel rozmawia z uczniami o sytuacjach, które sprawiają smutek. Grupa czyta sylaby prezentując smutek;
- grupa 3 „Złość” – nauczyciel zachęca uczniów, aby przeczytali sylaby, wyrażając tę emocję.
- grupa 4 „Zdziwienie” – nauczyciel rozmawia z uczniami o sytuacjach, które powodują zdziwienie. Cała grupa czyta swój zestaw sylab ze zdziwieniem.

Wszyscy uczniowie w odpowiedni sposób powtarzają wskazane przez nauczyciela sylaby lub wybrana osoba czyta sylaby, a pozostali uczniowie odgadują, w jakim nastroju zostały one przeczytane.

PRZEDSTAWIAMY EMOCJE

Nauczyciel na kartkach rysuje symboliczne emocje. W trakcie muzyki lub wybijania rytmu dzieci swobodnie poruszają się po klasie. Gdy muzyka lub rytm milknie, nauczyciel pokazuje kartkę lub nazywa emocję, a dzieci ją odgrywają. Działanie powtarzamy kilka razy.

MOJE MIEJSCE PO PRAWEJ STRONIE JEST PUSTE, ZAPRASZAM...

Dzieci siedzą w kręgu. Po prawej stronie nauczyciela jest wolne miejsce. Zaczyna on zabawę od słów: *Moje miejsce po prawej stronie jest wolne. Zapraszam na nie Kasię, która jest bardzo smutna.* Wywołana osoba przechodzi na wolne miejsce, odgrywając określony nastrój. Zabawę kontynuuje osoba, która ma wolne miejsce po swojej prawej stronie.

JAK RADZIĆ SOBIE Z NEGATYWNYMI EMOCJAMI - BANK POMYSŁÓW

Nauczyciel rozmawia z uczniami o sytuacjach, które powodują złość. Tłumaczy, że każdy z nas doświadcza tego uczucia, musi jednak panować nad swoją złością. Wspólnie wyjaśniamy, dlaczego i jak należy przeproszać za niewłaściwe zachowanie. Szukamy sposobów radzenia sobie ze złością i tworzymy bank pomysłów: odliczanie od 10 do 0, oddychanie, zgniatanie kartki, pozytywne myślenie, wysiłek fizyczny, komunikat Ja, rozmowa z bliską osobą, wyładowanie się (np. na poduszce), itp.

W ramach podsumowania nauczyciel mówi: *Każdy ma prawo być zły, niezadowolony, zmęczony. Nie może jednak swoimi emocjami obciążać innych. Dlatego trzeba nauczyć się radzić sobie ze swoimi emocjami i odpowiednio zachowywać się wobec innych osób.*

TABELA Z EMOCJAMI

Przygotować dużą kostkę, duży arkusz papieru, mazaki.

Na dużym papierze nauczyciel rysuje tabelę z 5 kolumnami i 7 wierszami. Wpisuje numery w pierwszej kolumnie i hasła w pierwszym wierszu – jak w tabeli. Następnie wspólnie z dziećmi uzupełnia kolumnę z emocjami – 6 nazw emocji, które dzieciom często towarzyszą. W drugiej kolumnie wpisujemy osoby. Należy przypilnować, aby były trzy rodzaje – męski, żeński i nijaki.

	KTO ?	EMOCJE	SPOSOBY OKAZYWANIA	SYTUACJE
1	Kasia	złość		
2	Olek	smutek		
3	dziecko	radość		
4	pani	zdziwienie		
5	pan	gniew		
6	? (dowolny wybór)	zachwyty		

Następnie wprowadzamy zasady. Rzucamy kostką. Liczba oczek wskazuje wiersz na podstawie którego będziemy układać zdanie, wypowiedź. Po omówieniu zasad przechodzimy do gry. Zaczynamy od wyznaczenia osoby, która będzie rzucała kostką np. przez wyliczankę *RAZ DWA TRZY KOSTKĄ RZUCASZ TY!* Wyznaczona osoba rzuca kostkę. Wspólnie odczytujemy zapisane wyrazy w odpowiednim wierszu i wspólnie lub chętnie osoby układają zdania np. Olek jest smutny i płacze, ponieważ nie mógł i iść do kolegi. Jeżeli zadanie jest za trudne dla dzieci można zrezygnować z ostatniej kolejki.

Nauczyciel przy każdej okazji może wprowadzać *ćwiczenie programowania systemu języka – dodając słowa ta, ten, to w każdym zdaniu oraz pytania do przymiotników: Jaki? Jaka? Jakie? (Ten Olek jest jaki? smutny i płacze... , Ta Kasia jest jaka? ....., To dziecko jest jakie? ....).* W trakcie układania zdań, 2-4 przykłady nauczyciel może uzupełniać przykładami pozostałe dwie kolumny. Kilka rund.

Praca z podręcznikiem – historyjka obrazkowa, czytanie tekstu i analiza – czytanie ze zrozumieniem,

Dla nauczyciela: programowanie języka **rzeczownik i przymiotnik i ich rodzaje** (Kto jest wesoły? Kto jest zdenerwowany? Kto płacze? **Jaki jest...? Jaka jest...?**)

Praca z zeszytem – dzieci symbolicznie rysują buźki z nastrojami i podpisują je nastrojem.

Podczas pisania pamiętamy o zasadzie zapobiegania błędom – czytamy wyraz, „robimy zdjęcie”, sprawdzamy czy dobrze zapamiętaliśmy, piszemy go i sprawdzamy poprawność zapisu. Nauczyciel docenia dobrze zapisane wyrazy. Przy każdej okazji przypomina dzieciom, że muszą sobie znaleźć swój sposób, który pomoże im pisać bezbłędnie. Jak ktoś znajdzie taki sposób niech mówi. Może u innych dzieci też się sprawdzi.

Każdy musi dobrze poznać siebie i swój sposób na naukę, ponieważ każdy jest inny i inaczej uczy się. Jak będziemy wymieniali się różnymi sprawdzonymi sposobami na bezbłędne pisanie, to jest większa szansa, że każdy znajdzie sposób dla siebie.

KLASYFIKACJA NASTROJÓW

Klasyfikacja nastrojów z argumentami – na pozytywne, negatywne, obojętne. Działanie zaczynamy od dopisania nazw nastrojów na paskach papieru. Następnie odczytujemy je i dzielimy na 3 grupy – nastroje pozytywne, negatywne i obojętne. Odczytujemy nazwy nastrojów. Pozytywne – wesoło, negatywne ze złością, a obojętne – obojętnie.

Jak radzić sobie z negatywnymi nastrojami – bank pomysłów (odliczanie, oddychanie, gniesienie kartki, pozytywne myślenie, wysiłek fizyczny, komunikat Ja).

Podsumowanie: Każdy ma prawo być zły, niezadowolony, zmęczony. Nie może jednak swoimi emocjami obciążać innych. Dlatego też trzeba umieć radzić sobie ze swoimi emocjami i nauczyć się zachowania wobec innych osób.

ROZWIĄZUJEMY PROBLEMY – WĘZEL

Wprowadzając zabawę nawiązujemy do tematyki bloku – emocji, rozwiązywania problemów. Stajemy w kole, trzymając się za ręce. W jednym miejscu koło jest przerwane (przy nauczycielu). Nauczyciel mający wolną rękę zawiązuje „węzeł”, prowadząc trzymające się dzieci pod rękoma innych. Gdy utworzy się „węzeł”, osoby mające wolne ręce, podają je sobie (pod rękoma kolegów). Zadaniem grupy jest odwiązanie „węzła”. Nie wolno jednak puścić rąk kolegów.

DOPASUJ NASTRÓJ DO SYTUACJI

Każde dziecko ma przed sobą kartki z nastrojami. Nauczyciel opisuje różne sytuacje, a dzieci podnoszą kartkę z nastrojem wyrażającym ich uczucia w tej sytuacji. Mogą też wypowiedzieć się na ten temat, uzasadniać swoje uczucia. Przykłady sytuacji przedstawianych przez nauczyciela:

popsuła mi się ulubiona zabawka,
pani zapowiada przerwę,
boli mnie brzuch,
idę na film z całą rodziną,
koledzy przeszkadzają mi w zabawie,
jedziemy na wycieczkę,
jestem chory,
jestem sam w ciemnym pokoju,
koledzy biją się,
koleżanki nie pozwalają mi się z nimi bawić,
nie odrobiłem zadania domowego.

Dzieci mogą także podawać przykłady różnorodnych sytuacji. Ważne jest, aby podkreślić, że uczucia ludzi w takiej samej sytuacji mogą być różne, ponieważ każdy z nas jest inny.

RÓŻNE EMOCJE W SZKOLE

Nauczyciel podaje przykłady różnych sytuacji w szkole, a zadaniem dzieci jest analiza emocji towarzyszących w tych sytuacjach.

Kolega zabrał i połamał twój ołówek.

Koleżanka szarpie cię za bluzę i przeszkadza podczas lekcji.

Kolega przezywa cię.

Dzieci lub nauczyciel podają przykłady z życia wzięte. Na ich podstawie odgrywamy scenki i ćwiczymy komunikat JA.

*Uwaga

Ćwiczenia „Komunikatu JA” – opisany w przewodniku metodycznym. Komunikat nie musi zawsze składać się z czterech elementów (opisu uczuć, sytuacji, skutków i oczekiwań). Może zostać zmodyfikowany, jeśli wydaje nam się zbyt sztuczny. Wystarczy, jeśli dziecko będzie umiało powiedzieć o uczuciach i sytuacji, np.: „Złoszczę się, kiedy mi podstawiasz nogę”. Jeżeli to nie pomoże, dodajemy kolejne elementy – skutki i oczekiwania. Ważne jest, aby we wszystkich konfliktowych sytuacjach nie nauczyciel rozwiązywał problemy, tylko robiły to same dzieci. To bardzo przydatna umiejętność w życiu, więc warto **wielokrotnie** ćwiczyć „Komunikat JA” z dziećmi. Sprawdzają się symulowane scenki i rozmowy z zainteresowanymi stronami. Nauczyciel stoi z boku (jedynie przypomina o „Komunikacie JA”), a zainteresowane strony rozmawiają ze sobą. Po rozmowie dwóch stron może podsumować, pochwalić rozwiązanie problemu. „Komunikat JA” rozwiązuje bardzo wiele sytuacji trudnych, uczy wyrażania ważnych dla siebie uczuć, myśli i postaw. Słuchający dowiaduje się, że zrobił coś, co nie było zgodne z oczekiwaniami mówiącego, że sprawił mu przykrość, rozzłościł go, itp. Jest to zupełnie inny przekaz niż informacja, że jest on zły, głupi czy niegrzeczny. Jest to prosta i nie zagrażająca forma przekazywania innym własnych oczekiwań, potrzeb i uczuć. **Ucząc dzieci „Komunikatu JA”, nauczyciel sam musi być wzorem jego stosowania i przykładem właściwego zachowania, radzenia sobie z emocjami i umiejętności rozwiązywania problemów.**

GRA Z NASTROJAMI

Wykorzystujemy wszystkie zapisane nazwy nastrojów i kartki z nastrojami dzieci (każde dziecko kładzie swoje dwie kartki). Układamy z nich tor do gry. Po ułożeniu toru nauczyciel wprowadza zasady. Podzielimy się na 4 grupy. Będziemy przesuwac się pionkiem po polach zgodnie z wyrzuconą liczbą oczek. Rzucanie kostką rozpocznie grupa, która wyrzuci największą ilość oczek, a potem porusza się zgodnie z kierunkiem wskazówek zegara. Grupa, która rzuca kostką przesuwa pionek i odczytuje lub nazywa nastrój z danego pola. Zadaniem wszystkich grup jest ułożenie zdania z danym nastrojem – mówimy – kto, jaki ma nastrój i dlaczego. Określając osoby wykorzystujemy słowa: ta, ten, to (**słowa określające rodzaj należy zapisać i położyć w widocznym miejscu - ćwiczenie programowania systemu języka.**) Jeżeli grupa ma ułożone zdanie. Staje na baczność – sygnał gotowości. Po prezentacji wypowiedzi, rzuca kostką następne grupa. Możemy określić ile razy będziemy bawić się – nie trzeba przejść całej trasy.

KTO TAK JAK JA- wersja z wprowadzającą do opisu postaci.

Ustawiamy krzesła (o jedno mniej niż osób biorących w ćwiczeniu) lub taśmą malarską (krótkimi paskami) zaznaczamy miejsca stojących osób. Dzieci siedzą na krzesłkach lub stoją za przyklejonymi na podłodze paskami w zamkniętym kręgu. Nauczyciel stoi na środku lub pomiędzy krzesłami. Wprowadza grupę w działanie, mówiąc, że stoi, ale chciałby usiąść na krzeselku (stać w kręgu). Znajdzie je, mówiąc „*Kto tak jak ja.... jest dzisiaj wesół*”. Następnie osoby, które spełniają dane kryterium (w tym przypadku uważają, że są weseli), wstają i możliwie szybko szukają nowego miejsca do siedzenia, podczas gdy prowadzący również szuka miejsca siedzącego dla siebie. Zabronione jest zajmowanie tego samego miejsca, na którym siedziało się w trakcie poprzedniej rundy. Osoba, która zostanie w środku koła, podaje kolejną informację związaną z nastrojami „*Kto tak jak ja.... złości się jak nie może czegoś zrobić*”, „*Kto tak jak ja.... jest dzisiaj zmęczony*”, .

Dla nauczyciela/programowanie systemu języka: ćwiczenia używania przymiotnika – zastosowanie pytań JAKI? JAKA? JAKIE?, odmiana przez rodzaje i liczby

PRZECIWIENSTWA na podstawie wiersza Roma Pisarskiego „Zagadka”.

Działanie można zrealizować z dziećmi ma dobrym poziomie językowym. Zaczynamy od czytania wiersza Romana Pisarskiego „Zagadka”. Następnie wspólnie piszemy swój wiersz o nastrojach – w każdym wersie wykorzystując przeciwstawne nastroje. Propozycje zapisujemy na kartkach. Czytamy głośno swój wiersz i przechodzimy do działań.

Dzielimy klasę na dwie grupy. Pierwsza grupa ćwiczy czytanie pierwszej części każdego wersu, a druga resztę. Po przygotowaniach czytamy głośno wiersz – pierwszą część każdego wersu czyta pierwsza grupa np. „*Był smutny Janek*”, a druga kończy „*i wesół Jan.*”.

W drugiej rundzie dzielimy się na pary. Zadanie polega na przygotowaniu prezentacji wybranego wersu. Pary decydują jak pokazać przeciwieństwa – gestem, głosem, rysunkiem, pozą, itd. Po krótkim czasie przechodzimy do prezentacji. Na koniec tekst wiersza wklejamy do zeszytów i wybrane 2-3 przykłady z rysunkami zapisujemy w zeszycie (z wiersza lub swoje).

WESOŁY – SMUTNY

Przed działaniem należy przygotować losy z przymiotnikami. Stoimy w kręgu. Wyznaczona osoba losuje kartkę z przymiotnikiem, np.: wesół, smutny, płaczący, itd. Jej zadaniem jest pokazać cechę pantomimicznie, a zadaniem klasy odgadnąć ją i pokazać cechę o znaczeniu przeciwnym. Na koniec tworzymy dwójki i przedstawiamy ustalone antonimy. Można je zilustrować i dopisać.

CZARNY PIOTRUŚ

Przygotować pary kart (para, to 2 wyrazy przeciwstawne). Prowadzący tak musi pokierować zabawą, aby była nieparzysta ilość kart. Powinien podmieniać przy każdej rundzie karty, żeby za każdym razem inna karta zostawała bez pary. Chodzimy wymieniamy się kartami. Na wcześniej umówione hasło dobieramy się parami. Osoba, która zostanie bez pary wykonuje zadanie np.: ułożyć zdanie ze swoi wyrazem itp.

Po działaniach zapisujemy kilka przykładów do zeszytu.

NIEDOKOŃCZONE ZDANIA

Na podstawie podręcznika dzieci kończą niedokończone zdania.

Złoszczę się, gdy ...

Jak się złoszczę, to ...

Cieszę się, gdy...

Jak się cieszę, to...

Nauczyciel zapisuje przykłady na tablicy. Po ich omówieniu dzieci zapisują 1-2 przykłady w zeszytach. Można na podobnej zasadzie kończyć zdania z innymi emocjami.

TANIEC POŻEGNALNY (mel. White Christmas)

Stoimy w kręgu trzymając w rękach paski bibułki, chusteczki. Wyznaczamy „jedyńki” i „dwójki”.

- 4 kroki w I KT, 4 wachnięcia (w prawo, lewo) – temat powtarzamy 4 razy.
- „Jedyńki” wchodzi 4 krokami do środka i 4 wachnięcia, dwójki stoją kołysząc się rytmicznie.
- „Jedyńki” wracają 4 krokami zakończonymi wachnięciami.
- Dwójki – powtarzają temat.

Całość tańczymy 2 razy.

Przy drugiej powtórcie, wejście wszystkich do środka, wachnięcia, wyjście, wachnięcia i zakończenie - pożegnanie.

NAZYWAMY UCZUCIA

- jestem/jesteś wesoła - jestem/jesteś szczęśliwa
- jestem/jesteś zadowolona
- jestem dumna
- cieszę się, czuję ulgę

Jestem zła/smutna/jest mi przykro, bo i tu źródłowe uczucie:

- jestem/jesteś niezadowolona
- jestem/jesteś zirytowana
- jestem/jesteś zmartwiona
- jestem/jesteś zniechęcona
- jestem/jesteś rozdrażniona
- jestem/jesteś rozgniewana
- jestem/jesteś sfrustrowana
- jestem/jesteś przestraszona!
- jestem przerażona
- jestem/jesteś speszona
- jestem zaskoczona
- jestem/jesteś zawstydzona, speszona, skrępowana
- jestem/jesteś przygnębiona
- jestem/jesteś niepewna
- jestem/jesteś rozczarowana

- jestem/jesteś zniecierpliwiona
- jestem/jesteś zakłopotana
- to/ ktoś był nieuczciwy
- mam poczucie niższości
- mam poczucie „bycia nieważnym”
- mam poczucie, że jestem zignorowany
- jest mi przykro
- mam poczucie winy
- czuję się niezrozumiany
- czuję się atakowany
- czuję się zlekceważony
- czuję się poniżona
- czuję się zagrożona
- czuję się nie zaakceptowana
- czuję się pokrzywdzona
- czuję się przegrana
- czuję się zastraszona
- czuję się zadręczony
- czuję się odtrącona, odepchnięta, odrzucona, odsunięta na bok
- nie lubię, nienawidzę jak...
- denerwuję się, stresuję, bo obawiam się, boję się, bo...

Bibliografia

Bzowska L., Kownacka R., *Uczymy się bawiąc klasa I, II, III. Propozycje bloków tematycznych, zabaw i metod aktywizujących w klasach I-III*, Wydawnictwo KLANZA, Lublin 2000.

Bzowska L., Kownacka R., *Uczymy się bawiąc z Naszym Elementarzem część 1,2,3,4. Propozycje zabaw i metod aktywizujących*, Wydawnictwo KLANZA, Lublin 2014-15.

Bzowska L. Godlewska A., Ławczys E., Zawacka-Uveges A., *Czytam i piszę. Podręcznik z ćwiczeniami dla klasy 1*, Wydawnictwo Edukacyjne SEN, Dublin 2020

Bzowska L. Godlewska A., Ławczys E., Zawacka-Uveges A., *Uczę się, bawię i poznaję świat. Podręcznik z ćwiczeniami dla klasy 2*, Wydawnictwo Edukacyjne SEN, Dublin 2019

www.dwujezycznosc.blogspot.com